

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 66.

Fylke: Sør-Trøndelag

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Singsås.

Emne: Bålbrenning på visse
Bålbrenning på visse
dagar i året.

Bygdelağ:

Oppskr. av: Chr.Lodgaard.

Gard:

(adresse): Singsås.

G.nr. 17. Br.nr. 32.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Oppskrifta er etter mine egne notater og erfaring.
74.år gl.

I-3. Når en brente på "Skærstena"(Peisen)kalte en
"Åreld"

Juleaften "Stokkeld", som brentes i "Skærstena"
(Peisen)

Pinseaften: Pinstirauke.

Likhalmen: "Brenne likhælmen"

Mest alminnelig uttale ved de fleste brenninger
er "Å brenne".Har ikke vært noe serskilt tradisjon
med å bålbrenning av betydning i allfal her i Singsås.

4. Har vært en eldgammel tradisjon her i Singsås at
til jul måtte en forsyne seg godt med ved, helst så tør
som mest muligt." Gadd"-store furutrær som hadde blett
tør på rota, og stått i lang tid slik, at det var bare
feite malmen igjen,

Juleaften ble der brent riktig storartet på "Skær-
stena"Store lange vedkubber ble satt på enden borte i
åra, helst furuved (gad), eller så knuskende tør Granved,
og da ble det varmt og lyst i stua.En trengte ingen an-
neh belysning, men ett eller to heimestøpte talglys ble
alligevel brent som symbol på Jula.Ellers var skikken
den at en hugg opp store mengder med tør ved og hadde i
vedskjylet til jul, for ingen måtte lage seg slik, at en
ble beit for opphuggen ved i julehelga, førenn Knut hadde
kjørt jula ut-(tjuendaen".

5,6,7, Nei, kjennes ikke.I allfal er det ingen som har hørt
noe om dette.

8.b. Det er bare i de siste 60-70-årene at en tok til

a brenne "Pinstirauke". De andre kveldene som spores om er helt ukjent her i bygda.

9. Nei.

10. Her kjennes heller ikke at det var visse dager en gjorde ild for krøtera, men det hendte under gjetinga av dyra, at de som gjeite dyra, måtte gjøre op ild ved regn og disi vær, for å berge seg for "Knotten". De brukte først noe tørre grankvister og så la en rått granbar ovepå så det ble en kraftig røyk. Det hendte titt og ofte at kyrne kom bortil røyken og det vistes tydelig at det var kjærkommen også for dem å få en liten lindring i knottplaga. De la seg ned ved røyken og godgjort seg riktig godt.

11-13 Bortfaller.

14. Pinsebålene brenner en hvor det best faller seg.

21. Det kan være noen naboer, men også foreninger, eller ungdomslag som arangsjerer pinsebål-"Pinstirauke" om pinstidagsaften. Er det anledning, eller stedet er slik, at det kan gå an å danse, så blir det danset, og som fast regel kaffe og brød.

22. Ukjent.

Korleis dei bygde bålet.

23-25. Ved pinstirauka gjorde en likedan som nevnt i nr. 10. Ingaen serskilt oppbygging av årestedet. I mangel av rått granbar, er det undertia brukt tomme tjærekopper. Ingaen serskilt serimoni.

Korleis dei fekk bål-vyrke.

26-30. En kjøpte aldrig noe til yrke og brenne bål med, men en måtte som regel spør eieren av bålplassen om lov.

Korleis bålet skulle vera.

31-35. Det er om å gjøre å få til så stor røyk som mest muligt, og det får en til ved å legge på varmen så mye rått granbar.

Kva bålet skulle tena til.

36-39. Ukjent.

Sjølve festen ved bålet.

40-48. Det er helst ungdommen som arangsjerer pinstirauke, men også de eldre kan være med, og er godt vær, kan holde på langt utover natta. En koker da kaffe og så kan en kjøpt litt kaffebrød, og utgiftene deles likt/ på gutt-

ene, også de kan ha en dram. Som regel danser de ved bålet hviss plassen tilladet det. Elers ingen serskilte "Meer"

Skikken idag.

49-51. Den er som omtalt foran.

Bråtebrenning for å berge kornet mot frost.

I gamle dager brente en røyke om høsten, når det satte inn med frost om kvelden for å berge det dyrebare kornet mot frost. En røykla hele kornåkeren, men nå er det helt slutt med dette. Er brukt til 1860-70-årene.

En fornøylig historie fortelles, som hente omkring 1/1860-årene. En nattefrier (Utpåkar) skulde en lørdagskveld besøke jenta si, som da lå oppe på heimvollen til gården Koth med buskapen sin. Han hadde nokså lang "Utpåvei", ca. 18 km. Da han kom nedover til gården Talsnes, hadde folk der lagt seg, men han ble forundret over at nord for gård-en brentesså så storartet, og det rare var at det så ut som en voksen mann holdt på så trutt og noe på varmen. Hver gang denne karen kastet børa si på varmen, flamm det opp, og det kunde ikke være slik at de brente for å røyklegge åkeren, mente karen.

Da han kom nærmere fikk han sjå at det var en fullvoksen bjørn som tok hele stauren med kornet på og bar på varmen, og det var ikke så lite han hadde brent av kornåkeren.

Han jaget nå bjørnen til skogs, og fortsatte så opp til Kotsvollen. Her fikk frieren god mat av jenta, rømme og vafler m.v. Mens de sat og spiste fikk de høre en øredøvende smell syf for vollen. Dagen etter viste det seg at bjørnen hadde gått bort en Bjørnegilde som var utlagt, og der lå han gjød, og dermed var det slutt med lek-en for denne. Historien skal være helt santferdig.

Singsås november 1958.

Chr. Lodgaard.